

irányú görbület legnagyobb húrmérete az egész hosszhoz viszonyítva legfeljebb „y”%-a (pl. 5%) lehet.

Kétségtelen, hogy az ilyen leegyszerűsített előírás hamarosan átmenne a közhasználatba és nem válnék szükségessé minősítések alkalmazásával a rendelet vonatkozó szövegének betűszerinti magyarázgatása.

▲ megengedett ággöcsök és csomók terejedelmére és számára vonatkozólag hasonló *egységes kulcsot* lehetett volna alkalmazni, mert ez feltétlenül *gyakorlatiasabb*, anélkül, hogy magát a minősítés lényegét hátrányosan befolyásolná vagy éppen veszélyeztetné.

Hosszasan lehetne még a rendelet egyes pontjairól elmélkedni, pl. a *talpfu áráról*, de ezt későbbi alkalomra halasztom.

Amiket előzőkben elmondtam, csupán tárgyilagos és szerény hozzászólásnak szántam, mert meggyőződésem, hogy szakunknak teszünk szolgálatot akkor, ha a *ma* kérdéseihez mi erdészek is hozzászólunk.

*

Einige Worte über die neue Laubnutzholzverordnung. Von J. Kovács.

Verf. bespricht den Erlass No. 63.200/1942. des Versorgungsministers, betont die Wichtigkeit der Preisregelung, wünscht aber — mit rücksicht auf die Anforderungen der Praxis und der allgemeinen Wirtschaftlage — eine entsprechende Mässigung der Qualitätsvorschriften.

*

Quelques mots sur le nouveau décret relatif au bois d'oeuvre en essences feuillues. Par J. Kovács.

L'Auteur analyse le décret No. 60.200/1942. qui fixe les prix des catégories de bois d'oeuvre en essences feuillues.

*

Some Words About the Hard Timber Enactment. By J. Kovács.

The author discusses the Enactment No. 63.200/1942. regulating the prices of hard timber assortments.

Természetszerű szálerdő-állományok telepítése.

Irta: **Nemes Károly** ny. miniszteri tanácsos, volt kolozsvári kincstári erdőigazgató.

I. A természetszerű faállományok fogalma és jelentősége.

Természetszerűeknek vagy a termőhelyi viszonyokkal egyező faállományoknak nevezzük azokat, amelyek összetételüknél fogva a természetadta viszonyoknak a legtágabb értelemben olyannyira megfelelnek, hogy sikeres fejlődésük mellett életük egész tartamára legteljesebben biztosítottak látszik.

Ennélfogva sovány homoktalajon szinylődő tölgyesek éppen oly kevésbé felelnek meg a természetszerűségnek, mint túlkövér síksági talajon álló veres-redves (rotfaule) lúcfenyvesek, avagy a magashegységben sűrű állásban felnőtt s hótörések veszeiyenek kitett erdei fenyőállományok.

A természeti viszonyoknak megfelelően felnövekedett állományok azonban nem mindenkor s nem okvetlenül felelnek meg egyszersmint a gazdasági, helyesebben jövedelmezőségi követelményeknek.

Igy pl. a legjobb tölgytalajon keletkezett nyár- és fűzállóományok megfelelhettek a természetszerűségnek, de sohasem lehetnek gazdaságosak. Viszont a természetszerűségnek meg nem felelő állomány sohasem érheti el a gazdálkodási vagy jövedelmezőségi célokat, mert ott, ahol az állomány fejlődését a természet nyújtotta előfeltételek nem biztosítják, a gazdálkodás megfelelő eredménnyel nem járhat.

Ha ilyen állományokkal kivételesen mégis elérnénk bizonyos fokban kielégítő gazdálkodási eredményeket, akkor sem szabad azokat a gazdálkodás alapjául és követendő útmutatás vagy szabályként elfogadni. Az erdőgazdaság feladata legyen tehát elsősorban a természetszerűségnek, másodsorban a jövedelmezőségnek megfelelő állományok létesítése. Az utóbbi feltétel az elsőnek természetes és önként érthető folyománya s ennél fogva szükségesnek találtam, hogy munkám címében ezt a két: — a természetességnek és gazdasági kívánalmaknak megfelelően — fogalmat a „természetszerű“ kifejezés alá foglaljam.

Annak a mindinkább előtérbe lépő erdőtelepítési törekvésnek, hogy a termőhelyi viszonyoknak megfelelő, tehát természet-szerű állományokat telepítsünk, igen fontos erdőgazdasági jelentősége van.

Ha az állományok telepítésekor az adott természeti feltételeket figyelmen kívül hagyták, ez a mellőzés rendszerint végzetes követelményekkel járt. Ezek a káros következmények idővel hó és széltrések alakjában, továbbá az állományoknak rovarok és gombák okozta jelentékeny megkárosításában mutatkoztak.

A természet az életképtelenségeket nem tűri meg, már csirájukban rendszeresen kiküszöböli, tehát a természet saját alkotásai a hely veszélyeket könnyebben tudják leküzdeni s ellenálló-képességük fokozatos erővel fejlődik ki.

Ha azonban az ember olyan mesterséges eszközökkel avatkozik bele a természet rendjébe, amelyek annak alkotó erejével ellenkeznek, a céljait keresztezik, akkor a természeti erők csakhamar megsemmisítik a természetellenes alapra fektetett emberi alkotásokat. Miután a rendszeres erdőgazdaságoknak az a céljuk, hogy jelentékenyebb fahozadékokat termeljünk, mint aminőket sok eset-

ben maga a természet nyújtani tud, a természet munkáját erdőtenyésztési ismereteinkkel mindenkor fokozni és támogatni kell és azt sohasem szabad erdőtelepítési műveletekkel megnehezíteni.

Hogy vajjon egy újonnan telepítendő erdőállománynak a helyi természeti viszonyok megfelelők lesznek-e vagy sem, ennek elbírálásához elsősorban s mindenkor figyelemmel kell lennünk a telepítés helyén állott vagy annak közelében lévő s régebben természetes úton keletkezett idősebb állományok minőségére.

Ha pl. egy állomány mondjuk 100—120 évig természet okozta károsításoktól mentesen s érintetlenül fennmaradt, akkor feltételezhető, hogy egy újonnan, mesterséges úton megtelepítendő hasonló állománynak is kellő ellentállóképessége lesz a jövőben.

Ezenkívül mindazokat a növényteni és erdőtenyésztési ismereteket is alkalmaznunk kell, amelyek az új erdő telepítésére kedvező befolyással lehetnek.

Ha különleges gazdasági körülmények olyan felújítási módok alkalmazására kényszerítenének bennünket, amelyeknek a helyességét a gyakorlati tapasztalatok még kellő mértékben nem igazolták, akkor ezeket csakis kísérleteknek kell tekintenünk, mert mindent kockáztatunk, ha a még kellőképp ki nem próbált s elfogadhatóan nem igazolt erdőtelepítési módokat általánosítunk.

A már előadottakból következik, hogy a természetszerű állományok mind természetes úton, mind mesterséges eszközökkel telepíthetők akár külön-külön, akár egymással kapcsolatosan alkalmazzuk ezeket a felújítási módokat.

Hangsúlyoznom kell azonban, hogy minél nagyobb mértékben igyekezzünk a természet munkáját mesterséges beavatkozással elősegíteni, annál inkább kell mérlegelnünk azokat a veszélyeket, amelyek a természetszerűség eltulajdonításából keletkezhetnek.

Ha tehát azt a kitűzött célt akarjuk elérni, hogy a jövőben természetszerű, vagyis nagyobb fahozadékot és jövedelmet nyújtó erdőgazdasági egységeink legyenek, az állománynak megtelepítése előtt fontolóra kell vennünk mindazokat a körülményeket, amelyek ismeretében ezt a munkát eredményesen végrehajthatjuk.

II. A fafajok megválasztása.

Új állományok telepítésekor, avagy kihasznált területek felújításakor a legfontosabb és elsősorban eldöntendő kérdés az, hogy a telepítendő erdők létesítéséhez milyen fajokat használjunk, illetőleg melyiket részesítsük előnyben.

Ez különösen fontos kérdés a mi erdőgazdasági viszonyaink közt, ahol hektárok ezreit tarvágással használták és használják ki, mert a telepítendő fafajok helyes megválasztása akkor, amidőn a vágásokat majdnem kivétel nélkül mesterséges úton, csemeteülte-

téssel vagy vetéssel kell felújítanunk, szinte a lehetetlenségek közé tartozik.

A nyugati erdőgazdaságokban, ahol a nagykiterjedésű tarvágások hallatlanul káros következményeit régen felismerték s ezzel az régebbi használati móddal már több évtizede szakítottak, a szakemberek helyzete könnyebb, de ott is mindig komoly megfontolás tárgya a telepítendő erdő faneleinek oly módon való kiválasztása, hogy azok tömeggyarapodását és értékét a természeti és termőhelyi viszonyok biztosítsák s az erdőtalaj termőképességének fenntartásával és fokozásával az erdő jövedelmezősége is fokozódjék.

A nyugati állomokban általánosan s hazánkban elvétve alkalmazott fokozatos-felújító vágásmód, — amikor a vágásra érett erdő kihasználása kell szállítási berendezések létesítésének segélyével 20—30 évre, sőt szükség szerint hosszabb időre is kiterjed — csak akkor lesz eredményes, ha már az előkészítő vágások bevezetésekor nagy gondot fordítunk arra, hogy a fanemek életképességére és értékére való tekintettel melyek bizonyulnak a jövő erdőgazdálkodás céljaira is a legmegfelelőbbeknek.

Amikor azután a hosszú tartamú kihasználás eredményeképpen a vágásterület az erdészeti szaktudomány kipróbált elveinek segítségével nagy részében természetes úton felújul, a megtelepült fiatalosnak az életképtelen vagy fajuknál fogva nem kívánatos egyedeit eltávolítjuk, s az erdőgazdának igen könnyű elhatároznia, hogy a terület hézagos helyeit az ősfanemek fiatalosai mellett a termőhelyi viszonyoknak megfelelő más fanemekkel pótolja.

Tehát még az ilyen fejlett erdőgazdasági viszonyok közt is nagy tapasztalat s gondos előrelátás és megfontolás szükséges a legalkalmasabb fanemek tenyésztéséhez s ezzel a természetességnek megfelelő állományok megtelepítéséhez.

De mit tegyünk a tarvágások s az azokat követően a legtöbb helyen felpörkölt, televény-tartalmuktól megfosztott kopasz vagy elgyomosodott területek tengerében, ahol még akkor is, ha a felújításokat a törvény teljes szigorával s a legkiválóbb szakértelemmel hajtánák végre, az államháztartásnak, a jövő fakeskedelmének és erdőgazdaságának a hátrányára a tarvágások káros következményei folytán időben 20—30 évet és növedékben kiszámíthatatlan fatömegeket veszítünk.

A felújítások tekintetében tehát elszomorító kép tárul elénk, amit súlyosbít az is, hogy a korlátlanul gyakorolt legeltetés még azt is megsemmisíti, amit a kiméletlen erdőkitermelési módok ellenére a természet pótolni tudott.

A mostoha viszonyok közepette nagy és nehéz a mi feladatunk s fáradozásunk eredménye jórészt kétséges.

Mi erdőgazdák sokszor csüggedve tanakodunk, mit is tegyünk? Erdősíteni, új és a régi erdőknél jobbakat és értékesebbeket alkotnunk mégis csak kell s mégis csak meg kell találnunk azokat a mentő fanemekeket, amelyek a jövő erdejének a jobb jövődelmezőségét biztosítják.

Tőprengéseinkben tehát odajutunk, ahol a nyugati erdőgazdák 80—100 év előtt voltak s kiadjuk a jelszót, hogy erdősítsünk, telepítsünk lúcfenyővel, mert az általános felfogás szerint ez az egyedüli üdvöt adó fanem, amelynek tenyésztésével, nagyobb területekre való elterjesztésével foglalkozni érdemes.

Évről-évre terjed, szaporodik a terület, amelyet ezzel a mentő fanemmel erdősítenek be tekintet nélkül arra, hogy a természeti viszonyok tenyésztésének megfelelnek-e vagy sem.

Többi értékes túlelevelű és lombfanemeink leszorulnak, mellőzöttek, mostohák lesznek, egy neves német szakíró szerint, a „lúcfenyő-mániával“ megjelölt irányzatban.

A lúcfenyő legmelegebb kedvelőjének is be kell látni azonban, hogy az általánosított törekvés — nem kivétel az állami felügyelet alatt álló erdőkben is megnyilvánuló irányzat sem — amely a lúccsal túlterhelt tenyésztésében megnyilvánul, az okszerű erdőtenyésztés határait jóval meghaladja.

Hazai és külföldi példák igazolják, hogy nagy kiterjedésű lúccsaltelepítések pusztultak és tűntek el azért, mert olyan helyeken telepítették őket, amelyek nem feleltek meg a lúccsaltelepítési feltételeinek.

Annak a szenvedélyességnek az okai, amely a lúccsaltelepítést mindenütt és mindenkor pártolta, a következőkben foglalhatók össze.

- a) A mindenkor megnyilvánuló nagy kereslet.
- b) A könnyű és sikeres megtelepítés.
- c) Azok az erdőgazdasági előnyök, amelyek a lúccsaltelepítést mint talajjavítót kívánatossá teszik.

Az erdők jövedék- és értékszámításakor a lúccsaltelepítést mindenkor és mindenütt a legjövődelmezőbb fanemet állították az előtérbe, s a számítások igazolták is, hogy a lúccsaltelepítések elfoglalta talaj a legmagasabb jövedelmezőségen felül a legnagyobb fahozadékokat is tudja biztosítani.

Az erdőgazdasági értékszámítás tudományosan igazolt eredményei mellett azonban figyelmen kívül hagyták és hagyják ma is, hogy a lúccsaltelepítés kiváló tulajdonságai csak ott nyilvánulhatnak meg, ahol ez a fanem a sajátosságainak megfelelő életfeltételeket teljes egészében megtalálja.

A lúccsaltelepítés tulajdonságai sok gyakorlati erdőgazdát is félrevezettek és gyakran eredményezték a természetszerűséggel ellentétes lúccsaltelepítést.

A lúcfenyő-szeretet második oka — mint említettem — az, hogy ennek a fanemnek a megtelepítése különös nehézségekbe nem ütközik.

De sok esetben az emberi kényelemre és hiúságra vezethető vissza a lúcfenyő korlátlan elterjesztése.

Jól mondja egy neves német erdőgazda, hogy a tarolás a vágásterületek leégetése és lúcfenyővel való erdősitése nem kíván erdőgazdasági szaktudást, habár ezek a műveletek kevés fáradtsággal járnak s látszólag kedvező eredményeket biztosítanak.

Teljesen igaza van!

A lúcfenyővel felújított területeken a csemeték rövid időn belül megindulnak, elég gyorsan fejlődnek, az egész terület rendezett, egyöntetű, tetszetős látványt nyújt a maga élénkzöld felületével még a laikusnak is.

Ezzel ellentétés az a kép, amely olyan vágásterületeken tárul elénk, ahol az erdőgazda a termőhelyi tényezők szerint már a kihasználás tartama alatt biztosítja a kiválasztott fanemek helyét s telepíti meg akár természetes, akár mesterséges úton azokat, ezután pedig sokszor még évtizedekig irányítja a világosság és árnyékolás behatását rendszeres szálalásával, hogy kiválasztott fanemei természetes megtelepülését elősegítse s ezzel a természetet munkájában támogassa.

Mindaddig, amíg a felújításnak ez a természetszerű módja be nem fejeződik s a szálaló üzemben kezelt vágásterületeket mesterségesen nem pótoljuk s végül a már megtelepült fiatalosok védelmére fenntartott idősebb törzseket el nem távolítottuk, az ilyen felújítás alatt álló terület az egyenetlenség a rendtelenség képét mutatja.

Amint az utolsó törzsek is kikerülnek, a kép megváltozik, gyönyörködhetünk a megtelepült életképes, minden veszedelemmel dacoló, erőteljes, tehát jól megválasztott fanemek elegyéből álló értékes fiatal állományban, mely élő bizonyossága a telepítő erdőgazda szakértelmének.

Ugyanakkor jutnak a szakértelem részleges vagy teljes hiányával egykaptafára megtelepített lúcfenyvesek abba az állapotba, amikor életképességük és ellenálló erejük már hanyatlani kezd.

A röviden vázoltakat nem azért hoztam fel, hogy a lúcfenyő fokozott tenyészését általánosságban elítéljem, mert hiszen mindnyáján tisztában vagyunk azokkal az elsőrangú kereskedelmi és gazdasági előnyökkel, amelyeket a természetszerű lúcosok mind a faiparnak, mind erdőgazdaságunknak biztosíthatnak.

Tudjuk nagyon jól, hogy szakszerűen kezelt lúcfenyveseink óvatos gyérítésekkel kora fiatalságuktól magas korukig értékes fahozamokat nyújtanak, tudjuk azt is, hogy ezekkel a műveletekkel

az állomány gyorsabb fejlődését és tömeggyarapodását hatalmasan előmozdíthatjuk.

Telepítsük meg tehát a lúcfenyőt mindenütt, ahol az előfeltételek életképességét és sikeres fejlődését biztosíthatják, szóval mindazokon a területeken, ahol a helyi viszonyok más, nála értékesebb fa nem tenyésztését kívánatosná nem teszik.

Ennek ellenére az emberi gondolatlanság a lúcot nedves völgyfenéken, sívár hegygerinceken, sőt futóhomokon is igyekezett megtelepíteni a kitettség és égtáj szerinti fekvés mérlegelése nélkül. A káros következmények nem is maradtak el.

Amint már az előzőkben említettem, sok ilyen erőszakosan létesített s a természetes életfeltételeket nélkülöző lúcfenyves semmisül meg, még mielőtt számottevő fahozamokat nyújthatott volna, sok ilyen állományt — még mielőtt kifejlődhetett volna — a hónyomások és szelek olyannyira megritkítottak, hogy további fenntartására gondolni sem lehet. Ha az ilyen módon telepített tiszta lúcfenyvesek közé más, ellentállóbb természetű fafajokat is elvegyítettek volna, ezek erős gerincei lette volna az állománynak s megóvták volna a szél és hó okozta összeomlástól, legalább is azokat a részeket, ahol a lúcfenyő a természetes feltételeket megtalálta.

Gyakori eset az is, hogy a lúcfenyő övében letarolt olyan elegyes állományok helyére, amelyek 200—250 évig dacoltak minden veszéllyel, tiszta lúcot telepítettek.

Láttam lúcosokat, amelyek olyan áradványos, televényben bővelkedő talajon állottak, ahol az egyes sarjaktól következtetve, — előzőleg a tölgy és kőris uralkodtak és ezek hézagart részben a könnyen fogamzó lúcfenyővel töltötték ki — holott ezek a területek még mezőgazdasági művelésre is alkalmasak lettek volna.

Természetesen, a lúcfenyő ilyen üde és túlkövér talajokon melegházi növény módjára rohamosan gyarapodott és fejlődött a szemnek tetszetősen. De az emberi gondatlanság és a természet-szerűséggel való szembehelyezkedés csakhamar megbosszulta magát s ezek az állományok szövetükben a gombák károsítása folytán már 30—40 éves korukban a veres revésedés (Rotfäule) áldozatául estek. Ugyanis olyan területek mélyedéseiben, szakadékaiban, vízmosásaiban és patakmedreiben, — ahol a természet a talaj lazaságát olyan lombfajákkal kötötte meg, amelyek ipari célokra és tűzifa-termelésre alkalmas választékokat szolgáltattak volna — tarolás után lúcfenyőt telepítettek csak azért, hogy a szomszédos lúcfenyvesek gyászos pusztulásának osztályosa legyen. Mert a természet az ellenében elkövetett erőszakos beavatkozásokat kivétel nélkül megbosszulja s a felsorolt példák igazolják, hogy minden egyes esetben rendkívüli kockázattal jár a természet rendjét kontrádkodással megzavarni.

Amit az előzőkben a lúcsablonszerű elterjesztéséről mondtam, áll az erdei- és feketefenyő előtérbe helyezésére is, ha nem nekik való területekre telepítjük őket.

Megfelelő termőhelyi viszonyok közt az erdei- és feketefenyő megtelepítése is lehet természetszerű. Hibás azonban az erdőgazdálkodás, ha ezt a két fanemet olyan területeken tenyésztí, amelyek más és sokkal értékesebb fafajok tenyésztésére alkalmasabbak.

A fanemek sablonszerű elterjesztését maguk a gazdasági kívánalmak sem engedhetik meg.

A legnagyobb mértékű oktalanságot követnők el, ha egy kiterjedtebb erdőterület teljes egészét tűlevelűekkel telepítenők be, holott az bizonyos hányadában lombfafélék tenyésztésére alkalmasabbnak látszik. Ugyancsak nagy tévedés volna valamely tölgyes területnek azokat a csekélyebb részeit, amelyek a tűlevelű fanemek tenyésztésének inkább megfelelnek, erőszakosan tölgygel erdősíteni. Az alárendeltebb mennyiségben, de mindenkor a természetszerűség követelményeinek megfelelően fenntartandó vagy megtelepítendő fanemeket éppen úgy keresni fogják a jövőben is, mint a jelenben. Ezt a körülményt még abban az esetben is mérlegelni kell, hogyha ezek a fanemek talán aránylag csekélyebb hozadékot nyújtanának, mert ezek mellőzése esetén bizonyos iparágak megszűnése következhetnék be.

Az okszerű erdőgazdaság első feladata legyen a közelebbi környék szükségleteinek a kielégítése, a fennmaradó jelentékenyebb területek szolgáljanak azután kivitelre alkalmas s a fakeskedelem érdekeinek megfelelő, értékesebb fanemek nagyobb tömegben való nevelésére.

Végtelenül kockázatos lenne az erdőgazdaságot egyetlen fanem tenyésztésére alapítani, mert annak a távoli jövőnek a kereskedelmi viszonyai és követelményei, amelyekkel erdőgazdálkodásunk számol beláthatatlanok, ennél fogva jövedelmezőségi számításainkat csupán egyetlen fanemre alapítani okszerűen nem lehet.

Csupán az elegyes állományok elégíthetik ki a gazdasági és jövedelmezőségi követelményeket.

Az „*elegyes állományok*“ megjelölése alatt nem azt kell érteni, hogy az ilyen erdő minden kisebb részletében fanemek keverékéből álljon, hanem elegyeseknek kell tekintenünk azokat is, amelyek nagyobb területen magukban véve egyetlen, különböző fajú, de egymással összefüggő állományokat tartalmaznak.

Ilyen erdőterület pl. alsó részén egyetlen tölgyesekből állhat, feljebb tölgy és bükk, vagy tölgy, bükk és jegenyefenyő elegyből, a még magasabb szintekben egyetlen lúcsfenyvesekből stb., forduljanak bár elő ezek a fanemek tiszta csoportokban, avagy egymással elegyesen bármilyen százalékszerű megoszlásban, de

mindenkor a természetszerűség követelményeinek megfelelően. Ez az erdőalak az, ahol az erdőgazdának alkalma van a fafajok mind-egyikét a maga termőhelyén felnevelni s a jövő gazdaságkövetelményeivel számot vetni.

Ilyen erdőkben van meg a lehetőség arra, hogy az erdőgazda a maga szakértelmével a természet munkájának a támogatója, mondhatni a természet munkatársa legyen akkor, amikor a természetszerűség követelményeinek megfelelő állományok létrehozásán fáradozik.

(Folytatjuk.)

*

Gründung naturgemässer Hochwaldbestände. Von K. Nemes.
Auszug erfolgt mit dem Schlussteil der Abhandlung.

*

La plantation de peuplements en futaie naturelle. Par Ch. Nemes.
Le résumé sera donné a la fin du mémoire.

*

Establishment of High-Forests. By K. Nemes.
Summary will be published with the last instalment.

HIVATALOS KÖZLEMÉNYEK

A m. kir. földművelésügyi miniszter 94.569/1942. számú rendelete az 1942/43. évi fakitermelési idény meghosszabbítása tárgyában.*

Az ország faellátásának biztosítása érdekében az erdőkről és a természetvédelemről szóló 1935. IV. t.-c. 38. és 307. §-aiban nyert felhatalmazás alapján a következőket rendelem:

1. §. Az 1942/43. télifakitermelési időnyre hatóságilag engedélyezett, illetőleg az erdőgazdasági üzemtervben megállapított *fahasználatot* az 1942. évi szeptember hó 1. napján meg lehet kezdeni. A fakitermelési jog átruházásnak az esetében azonban az 1942. évi október hó 1. napja előtt a fahasználatot csak az erdőtulajdonos külön hozzájárulásával szabad megkezdeni.

A kitermelt fakészletet változatlanul a 3.000/1941. M. E. számú (Budapesti Közlöny 1941. évi 93. szám) rendelet 2. §-ának (4) bekezdésében megállapított határidő alatt kell bejelenteni.

2. §. Ez a rendelet kihirdetésének napján lép hatályba.

Budapest, 1942. évi augusztus hó 26-án

Báró Bánffy Dániel s. k.
m. kir. földművelésügyi miniszter.

* Megjelent a „Budapesti Közlöny” 1942. évi augusztus hó 30-i 196. számában.